

# Dla miłośników i badaczy ptaków

W ostatnim czasie ukazało się kilka publikacji na temat ptaków. Szczególnie ciekawe dla szerokiego grona odbiorców mogą być te, które prezentują temat przekrojowo. Spośród nich polecam dwie: „Ptaki. Przewodnik Collinsa” oraz „Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce”.

W publikacji „Ptaki. Przewodnik Collinsa” założeniem autorów było na około 400 stronach, przedstawić wszystkie ważne i ciekawe informacje o ptakach Europy, z uwzględnieniem ich stanu także w Polsce. Chodziło o książkę z dużą dawką wiedzy, lecz zarazem taką, którą dałoby się zabrać w podróż i na wycieczkę terenową, bo nie byłaby zbyt nieporęczna i ciężka. A nie było to łatwe, gdy celem było zaprezentowanie tak wielu ptaków. W sumie przedstawiono aż 922 gatunki, z których 713 znalazło się w części głównej. Wspomniano również o ptakach zalatujących (59), uciekinierach z niewoli i introdukowanych (32) oraz wyjątkowo zalatujących z innych kontynentów (118). Gdy dodać do tego aż 3500 kolorowych ilustracji pokazujących poszczególne ptaki w różnych szatach i wieku, aktualne mapy występowania dające informacje o lęgowiskach, zimowiskach i trasach przelotów – tak skonstruowany poradnik powinien zadowolić nie tylko miłośników ptaków.



Choć autorzy pochodzą z zagranicy, polskie wydanie zawiera szczegółowe omówienie każdego z 713 gatunków pod kątem występowania na terenie naszego kraju – czytelnik pozna jego status i informacje o stanie ilościowym. Każdy z ptaków ma także opisany zasięg występowania, wygląd oraz głos.

To publikacja dobra zarówno dla laika, jak i dla znawcy tematu – zgromadzenie tylu ciekawych danych w atrakcyjny sposób, w jednej książce, długo może pozostać rzadkością.

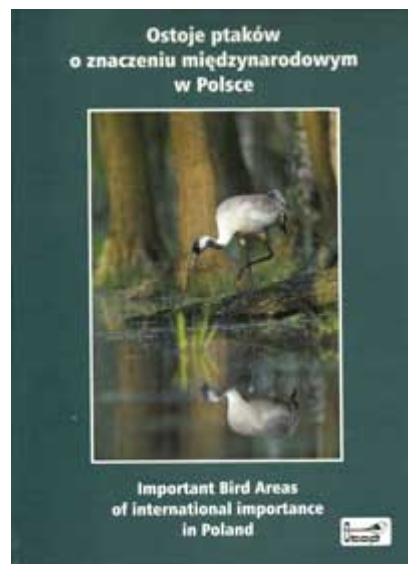
Autorzy we wstępie podkreślają fakt, że wciąż mają miejsce ogromne zmiany w taksonomii ptaków, co wynika z nowych badań naukowych, w tym genetycznych. Nowe podejście do systematyki powoduje, iż bieżące wydanie „Ptaków” nie jest ostatecznym zestawem i należy spodziewać się, że kolejne wersje przyniosą nowe fakty. Należy się tego spodziewać tym bardziej, że w ostatnich latach opublikowano nowe atlasy i opisy awifauny dla Algierii, Maroka, Grecji, Hiszpanii, Turcji, Francji, Czech, Szwecji i regionu Uralu.

Oczywiście zaprezentowane gatunki przedstawione są pobieżnie. Prawie każdy z nich doczekał się osobnych monografii i omówień dotyczących różnych krajów, w których występują. Dla szukających

bardziej szczegółowej wiedzy tamte publikacje powinny być lekturą obowiązkową.

Dla każdego czytelnika kontakt z tak dużą ilością pięknych, kolorowych rysunków ptaków powinien być niezwykle satysfakcjonujący. Przy nich sięganie do fotografii ptaków w Internecie wydaje się być ostatecznością.

Polskie wydanie przewodnika powstało przy współpracy z Ogólnopolskim Towarzystwem Ochrony Ptaków.



Przechodząc od ogółu do szczegółu, warto zapoznać się z niezwykle ciekawym opracowaniem pt. „Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce”. Publikacja co prawda wydana została już kilkanaście miesięcy temu, ale jej treść prawie w całości pozostaje aktualna.

Ponad 200 współautorów szeroko prezentuje temat: niemal 600-stronicowe opracowanie zawiera opisy 174 ostoi spełniających międzynarodowe kryteria ostoi ptaków IBA (Important Bird Areas). To około 20% powierzchni Polski, a warto pamiętać, że aby dany obszar mógł być ostoją IBA, musi spełniać określone kryteria. Na świecie takich obszarów wytypowano już ponad 11 tys. w około 200 krajach. Ostoje ptaków IBA w Polsce są miejscami liczego występowania gatunków zagrożonych w skali globalnej i regionalnej – aż 102 ostoje wytypowano ze względu na liczne występowanie gatunków zagrożonych w skali globalnej.

Publikacja prezentuje szczegółowo historię wyznaczania ostoi ptaków, związek tych ostoi z siecią Natura 2000, kryteria i system wyznaczania ostoi. Od lat 90. wyznaczanie obszarów ptasich Natura 2000 związane jest z objęciem ochroną obszaru ptasiego, wskazanego jako IBA.

W dalszej części publikacji omówiono ogólną charakterystykę ostoi ptaków IBA w Polsce, ich znaczenie dla ochrony ptaków na poziomie europejskim i globalnym, zagrożenia w ostojach ptaków IBA.

Kolejny rozdział to zasadnicza część publikacji – zajmuje aż 450 stron. Są to szczegółowe wyniki analiz oraz opisy wszystkich ostoi ptaków. Każda z nich zawiera krótką charakterystykę ostoi, opis, walory przyrodnicze, formy ochrony przyrody, zagrożenia oraz mapę i tabelę zawierającą kluczowe gatunki ptaków (z ich statusem, liczebnością, oszacowaniem liczebności, kryterium).

Niezwykle cenne w książce są zamieszczone na jej końcu załączniki: lista ostoi ptaków IBA w Polsce (174 ostoi); status występowania, zagrożenia i ochrony ptaków występujących w Polsce (448 gatunków ptaków); progi kwalifikujące ostoje ptaków IBA (dotyczące 160 gatunków); kluczowe

ostoje dla poszczególnych gatunków ptaków.

Jeśli miałbym zwrócić uwagę na jakąś słabość publikacji, byłyby to fotografie. Część z nich ma wymiary zbyt małe, aby można było z przyjemnością podziwiać konkretne ptaki oraz środowisko, w którym zostały sfotografowane. Fotografie mogły być też ciekawie opisane, efekt byłby zdecydowanie lepszy - w obecnej formie stanowią raczej mniej istotny dodatek do bardzo ważnych treści. Pomijając kwestie fotografii, publikacja jest kopalnią danych i informacji o ptakach w Polsce. Dla zainteresowanych ptakami jest to publikacja w zasadzie nie do pominięcia, jeśli ktoś poważnie chce zajmować się ich życiem, stanem populacji i zagrożeniami.

Grzegorz Bożek

*Ptaki. Przewodnik Collinsa. Najpełniejszy przewodnik do rozpoznawania ptaków Europy i obszaru śródziemnomorskiego*, tekst i mapy: Lars Svensson, tablice i podpisy: Killian Mullarney i Dan Zetterström, Multico Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2012, [multicobooks.pl](http://multicobooks.pl).

*Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce*, pod red. Tomasza Wilka, Marii Jujki, Jarosława Krogulca, Przemysława Chylareckiego, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Marki 2010.